

Prof. dr. sc. Šefik Kurdić

APOKRIFNI HADISI

Sažetak

Apokrifna predanja, koja naš narod naziva i hadisima zato što se pripisuju posljednjem Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., uprisućena su u našoj svakodnevnicu. Ona su čak preplavila i brojne naučne i stručne tekstove a nerijetko se citiraju i u nastupima veoma uglednih i respektabilnih intelektualaca kod nas i u svijetu. To je čak primijetno i u krugovima koji bi se trebali, snagom argumenata i naučnom valorizacijom, itekako smjelije angažirati na minimiziranju i neutraliziranju lažnih predanja koja su se, vremenom, iz različitih pobuda i brojnih aspiracija, infiltrirala u originalno islamsko učenje.

Ovaj tekst ima za cilj podsjetiti sve trudbenike na putu očuvanja i zaštite izvornog islamskog učenja, a napose autentične riječi i prakse časnoga poslanika Muhammeda, s.a.v.s, na rizik koji predstavlja česta upotreba lažnih i apokrifnih predanja, koja neminovno dovode u pitanje originalnost drugog izvora islamskog učenja – Sunneta Vjerovjesnika, s.a.v.s.

Budnim okom prvih generacija islama, njihovim preciznim naučnim kriterijima i permanentnim bdijenjem nad drugim izvorom islamskog prava – Hadisom očuvana je njegova autentična susptanca u prvim stoljećima islama. Zadatak i emanet današnjih intelektualaca i naučnih institucija je očistiti islamsko časno učenje od natruha i apokrifnosti koje su se vremenom nataložile i učiniti ga biljurno čistim, kakav je bio u vrijeme Buharije, Muslima i drugih velikana islamske misli.

* * *

Apokrifnim hadisom se smatra svaka predaja koju je neko izmislio i pripisao Allahovom poslaniku, Muhammedu, s.a.v.s, a koju on nije izgovorio. Ova predaja, u hadiskoj terminologiji, označena je kao *Al-Mawdu'*, što znači: umetnut, izmišljen, lažan.

To, ustvari, i nije hadis, ali se tako naziva, zato što se u narodu koristi kao hadis. Čak ih nije dozvoljeno upotrebljavati, citirati ili bilo kojim povodom koristiti, izuzev kada se želi ukazati na njihovu falsificiranost i apokrifnost. Svako ko bi prenio ili citirao ovakvu predaju, izuzev ako želi ukazati na njenu apokrifnost, ubraja se u red lažaca na Allahovog poslanika, Muhammeda, s.a.v.s., pa makar mu namjere bile najplemenitije. Ovo se temelji na hadisu Vjerovjesnika, s.a.v.s: *Ko prenese od mene jedan hadis, znajući da je lažan, i on je jedan od lažaca na mene!*¹

Također, nije dozvoljeno prenositi od Vjerovjesnika, s.a.v.s., bilo kakva predanja, bez detaljne provjere i potrebne valorizacije od strane hadiskih eksperata, što se eksplicite razumije iz riječi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji u predaji Abu Hurejre, r.a., kaže: *Dovoljno je laži jednom čovjeku da prenosi sve što čuje!*²

Ova vrsta predanja u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., uopće nije bila poznata, budući da su svi ashabi bili izuzetno povjerljivi i do krajnjih granica iskreni, tako da su se svi angažirali da pouzdano i precizno prenesu riječ i djelo posljednjeg Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Tako poznati ashab Al-Bara' b. 'Azib, r.a, ističe: *Mi nismo sve što prenosimo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s, izravno čuli od njega! Jedan dio smo čuli izravno od njega a drugi dio su nam prenijeli naši drugovi. I mi nikada ne lažemo!*³

Jednom prilikom je Anas b. Malik, r.a, bio upitan, nakon što je citirao hadis: *Jesi li ti taj hadis izravno čuo od Allahovog Poslanika, s.a.v.s.?!* Odgovorio je: *Ili sam ga čuo izravno od njega ili mi ga je ispričao onaj ko ne laže! Tako mi Allaha, mi nikada nismo lagali, niti znamo šta je laž!!!*⁴

Ashabi su se krajnje odgovorno odnosili prema hadisima Allahovog Poslanika, s.a.v.s., tako da mnogi od njih nisu uopće prenosili niti jedan hadis bojeći se da ne pogriješe u njegovom citiranju ili interpretaciji. Ako bi neko od njih i citirao hadis, nakon toga bi dodao: *nahwa haza* (u tom smislu); *av kama kala* (ili kao

---

¹ Hadis bilježi Muslim u uvodu svog *Sahiha*: (Usporedi: Nawawijev komentar, 1/62) i Ibn Maga u *Sunanu*: Al-Muqaddima, 5 – Babun man haddasa 'an Rasulillahi, s.a.w.s., hadisan wa huwa jura annahu kazibun, hadisi br. 38, 39, 40 i 41. Inače, ovaj hadis prenose od Vjerovjesnika, s.a.v.s., Abu Huraira, Zubair b. 'Awwam, 'Ali b. ebi Talib, Samura b. abi Gundub, Mugira b. Šu'ba i Abu Qatada, r.a.

² Predanje bilježi Muslim u uvodu *Sahiha*. (Vidi: Nevevijevev komentar, 1/73)

³ Dr. Akram Diya' al-Umari, *Buhusun fi tarih as-sunna al-mušarrafa*, str. 21.

⁴ Isti izvor, str. 21-22.

što je rekao) ili: *av šabihan bi zalika* (ili slično tome), što je kasnije u hadiskoj znanosti prihvaćeno kao stručna terminologija kod prenošenja hadisa po značenju.

Otuda hadis Abu Huraira, r.a., u kojem Vjerovjesnik, s.a.v.s, prijete: *Ko na mene namjerno slaže, neka pripremi sebi mjesto u džehennemskoj vatri!*,⁵ treba shvatiti kao preventivu da do toga ne bi došlo u vrijeme kada se pojavi razjedinjenost, rascjepkanost i iskušenja unutar muslimanskih redova koje je nagovijestio Vjerovjesnik, s.a.v.s., u više predanja.

Uzroci nastanka apokrifnih hadisa

Uzroci i razlozi nastanka apokrifnih hadisa su mnogobrojni. Navest ćemo samo one grupacije i pojedince koji su najviše infiltrirali apokrifna predanja u hadisku znanost:

Heretici, ateisti i neprijatelji islama, koji su nemogavši unijeti crv sumnje u Kur'an, pokušali lažima na Vjerovjesnika, s.a.v.s, nauditi čistoti i ljepoti islama i njegovog učenja. Posebno su su usmjerili na temeljne islamske istine i nepatvorene dogme, kako bi ih devalvirali i ubacili sumnju u njih. Najbolji način da se to učini jeste iskoristiti autoritet Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa kroz izmišljena i lažna predanja koja sežu do njega, zavarati široke muslimanske mase i u njihovu životnu praksu unijeti ono što se ne slaže sa originalnim učenjem islama. Tako je, npr., samo Gabir b. Yazid, prema navodima Tajjiba Okića, stavio u promet oko 50.000 hadisa.⁶

Među osobama koje su se isticale u izmišljanju predaja koje sežu do Vjerovjesnika, s.a.v.s, je, svakako, 'Abdulkarim b. abi al-'Awga', koji je, nakon što je otkriven i, zbog toga, osuđen na smrt od strane namjesnika Basre Muhammada b. Sulaimana b. 'Alija, priznao: *Ubacio sam četiri hiljade hadisa u kojima sam dozvolio ono što je zabranjeno i zabranio ono što je dozvoljeno!*⁷

Političke stranke i grupacije, koje su infiltriranjem lažnih predanja, pokušali ojačati svoj utjecaj u društvu. U tome su se posebno isticali rafidije. Od hadisa koje su rafidije izmislile,

---

⁵ Hadis bilježi Muslim u uvodu Sahiha. (Vidi: Nawawijev komentar, 1/67-68)

⁶ Vidi: Tajjib Okić, *Islamska tradicija*, Gajretov kalendar za 1937. god., Sarajevo, 1936, str. 15.

⁷ Uporedi: As-Sahawi, *Fath al-mugis*, 1/257; Dr. Subhi as-Salih, *'Ulum al-hadis wa mustalahuhu*, str. 270; dr. Akram al-'Umari, cit. djelo, str. 34-35. i dr. Muhammad 'Ugag al-Hatib, *Usul al-hadis*, str. 450.

najviše je onih u kojima se veliča 'Ali b. abi Talib, r.a., u odnosu na druge ashabe. Ibn al-Gawzi napominje: *Puno je vjerodostojnih predaja koje govore o vrijednosti i kvalitetu Alija, r.a. Međutim, i pored toga, rafidije se nisu time zadovoljili, nego su izmišljali predaje i veličali Aliju, r.a.*⁸

'Amir aš-Ša'bi kaže: *Ni na jednu osobu u ovom ummetu nije više izneseno lažnih predaja kao što je to učinjeno sa Alijom, r.a.!*⁹

Kao odgovor na ši'itsko veličanje Alija, r.a, i Ahlu al-bajta, neke pristalice Ahli-sunnetskog pravca, u želji da zaštite pojedine ashabe od napada, počeli su izmišljati hadise u kojima se veličaju Abu Bakr, Omar, Osman i dr. ashabi, a devalvira Alija, r.a. i njegova ličnost.¹⁰ Na taj način su politička netrpeljivost i podvojenost poprimili vjerski karakter, iz kojih se iznjedrilo čak stotine hiljada apokrifnih hadisa.

Fanatici koji su svoj fanatizam izražavali kroz pristrasnost svome imamu, jeziku, plemenu, naciji ili pokrajini. Izmišljanje lanca prenosilaca i vezivanje istog za Poslanika islama, s.a.v.s., dobro je došlo pristrasnim pristalicama određene pravne škole da svoje imame afirmiraju a druge devalviraju. Tako Muhammad b. Maslama prenosi hadis u kome se kaže da *Deggāl i kuga neće ući u Medinu!*, a budući da je Abu Hanifa jedan od deggala, pa, zbog toga, on nije nikada ni ušao u Medinu!¹¹ Međutim, zna se, na temelju relevantne islamske literature, da je Abu Hanifa čak 55 puta obavio hadž i toliko puta posjetio Mekku a poznate su i njegove naučne rasprave sa Imamom Malikom upravo u Poslanikovoj, s.a.v.s. džamiji u Madini!¹²

Naravno, čim se pojavi lažan hadis koji devalvira ličnost jednog od velikih imama, odmah se nađu fanatici iz njegove pravne škole, koji izmisle lanac prenosilaca i hadis koji pripišu Vjerovjesniku, s.a.v.s., u kojem veličaju i afirmiraju svoga imama.

---

⁸ Dr. Al-Hatib, cit. izvor, str. 446-447.

⁹ Hafiz Az-Zahabi, *Tazkira al-huffaz*, 1/77.

¹⁰ Vidi o ovome opširnije: At-Tibi, *Al-Hulasa fi usul al-hadis*, str. 75-82; Dr. Al-Hatib, cit. djelo, str. 446-448; Dr. Al-'Umari, cit. djelo, str. 22-30; Dr. 'Abdurrahman 'Itr, *Ma'alim as-sunna an-nabawijja*, str. 107-109; Dr. Hammam Sa'id, *At-tamhid fi 'ulum al-hadis*, str. 140 i Hašim al-Husajni, *Al-Mawdu'at fi al-asar wa al-ahbar*, str. 141-144.

¹¹ Ovu lažnu predaju spominje Hatib al-Bagdadi u čuvenom djelu *Tarihu Bagdad*, 13/395 i 415. Uporedi, također: Šefik Kurdić, *Ebu Hanife i namaz u hanefijskom mezhebu*, str. 53-54.

¹² Vidi o tome: Al-Kawsari, *Ta'nib al-hatib*, str. 204-205 i Š. Kurdić, cit. izvor, str. 54.

Tako dolazi do predaje Abu Huraira, r.a, u kojoj Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: *U mome ummetu pojavit će se čovjek po imenu Nu'man, koji će imati nadimak Abu Hanifa. On će biti svjetlo moga ummeta!* Hatib al-Bagdadi je ovaj hadis ocijenio kao apokrifan!¹³

Upotreba apokrifnih hadisa kod nas

Nažalost, veliki broj apokrifnih predaja cirkulira i u našem narodu. To nije ni čudo, budući da većina ljudi ne zna njihovo porijeklo, niti za opasnost koja proizlazi iz upotrebe i korištenja ovakvih predanja. Simptomatično je što ova predanja koriste ugledni intelektualci, pa čak i oni sa, uvjetno rečeno, islamskim obrazovanjem, a koji bi trebali biti najžešći protivnici upotrebe ovakve vrste hadisa. Njihova upotreba i korištenje u jednom društvu neminovno dovodi do izvitoperivanja nepatvorenog islamskog učenja i njegove paradigmatične ljepote i čistote.

Otuda ćemo spomenuti neke od ovih predanja koja se koriste u našem narodu, pa čak i na hutbama u džamijama, a koje bi posebno trebale biti svjetionici istine, koji emaniraju originalnu islamsku misao, a ne podstrekači maglovitih i falsificiranih ideja koje nastaju citiranjem ovakvih provjereno lažnih predanja.

Očito je da se radi o odsustvu potrebnih kriterija za upotrebu Vjerovjesnikovih, s.a.v.s., hadisa. Naime, ne bi se smio citirati ni jedan hadis bez prethodne provjere, jer, kako navode hadiski stručnjaci, da nije te provjere i tih kriterija, personificiranih kroz *sanad – lanac prenosilaca određenog hadisa*, onda bi, kako primjećuje 'Abdullah b. al-Mubarak, *rekao ko bi htio što bi htio!*¹⁴

Permanentni zadatak ovog teksta je uozbiljiti naš odnos prema hadisu Allahovog Poslanika, s.a.v.s, a posebno upozoriti one koji prenose i citiraju ovakvu vrstu predanja preko predavanja, hutbi i sl. i time šire očitu laž na posljednjeg Allahovog poslanika, Muhammeda, s.a.v.s., a da toga, u većini slučajeva, uopće i nisu svjesni.

Citirane predaje ovakvih vrsta hadisa na najbolji način će nam argumentirati ono što iznosimo. Ove predaje, koje izuzetno puno koristimo u našem svakodnevnom životu i komunikaciji,

---

¹³ *Tarihu Bagdad*, 13/335.

¹⁴ Uporedi: Muslim u uvodu svog Sahiha, 1/12; Ibn abi Hatim, *Al-Garh wa at-ta'dil*, 2/16; Tirmizi, *Kitab al-'ilal*, 5/695; Al-Hakim, *Ma'rifatu 'ulum al-hadis*, str. 6; As-Subki, *At-Tabaqat aš-šafi'ijja al-kubra*, 1/167; Muhammad as-Sabag, *Al-Hadis an-nabawi*, str. 128 i dr. 'Asim el-Qarjuti, *Al-Isnadu min ad-din*, str. 21.

treba da nas podstaknu na sasvim drugačiji odnos spram ovog drugog izvora šerijatskog prava.

Spomenućemo samo ona predanja koja se najviše citiraju na predavanjima, hutbama i u govoru naroda.

Apokrifni hadisi o redžebu i ibadetu u njemu

Redžeb je Allahov mjesec, ša'ban je moj a ramazan je mjesec moga ummeta!

Brojni hadiski eksperti ovo predanje ocjenjuju apokrifnim. Među njima su Ibn al-Gawzi, Ibn Hagar al-'Askalani, As-Sahawi, As-Suyuti, 'Ali al-Qari' i dr.¹⁵ Ovaj hadis je izmislio 'Ali b. 'Abdillah b. Gahdam, poznat po svojoj neiskrenosti. Ibn al-Gawzi tvrdi da je čuo hafiza hadisa Abdulwahhaba koji smatra da su svi prenosioci ovog hadisa nepoznati.¹⁶

Ljudi dolazi vam veličanstveni mjesec. Allahov veličanstveni mjesec – redžeb. U njemu se dobra djela udvostručuju, primaju dove i postižu stepeni i počasti!

Aš-Šawkani za ovo predanje kaže da je munker i navodi ga u svojoj zbirci lažnih i apokrifnih predaja.¹⁷

Puno tražite oprost u mjesecu redžebu, jer u svakom satu Allah u njemu oslobađa džehennemske vatre. Allah ima posebne gradove u koje će isključivo ući oni koji su postili u mjesecu redžebu!

Ovaj hadis Imam As-Suyuti ocjenjuje apokrifnim, jer se u njegovom lancu prenosilaca pojavljuje Asbag b. Nabatah, koji je ocijenjen kod hadiskih kritičara kao bezvrijedan, ništavilo – *lajsa bi šaj'*¹⁸

Mjesec redžeb je veličanstven mjesec. Ko u njemu bude postio jedan dan, Allah će mu upisati kao da je postio hiljadu godina. Ko u njemu bude postio dva dana, Allah će mu upisati kao da je postio dvije hiljade godina. Ko u njemu bude postio tri dana, Allah će mu upisati kao da je postio tri hiljade godina. Ko bude

---

¹⁵ Vidi: Az-Zahabi, *Tartib al-mawdu'at*, str. 183, predaja br. 590; As-Sahawi, *Al-Maqasid al-hasana*, str. 268, predaja br. 510; As-Suyuti, *Al-Laali al-masnu'a*, str. 47, Al-Agluni, *Al-Kašf al-hafa'*, 1/422, predaja br. 1358 i Aš-Šawkani, *Al-Fawaid al-magmu'a*, str. 100, predaja br. 38.

¹⁶ Uporedi: Az-Zahabi, cit. djelo, str. 162, predaja br. 503 i As-Suyuti, cit. djelo, str. 48.

¹⁷ Provjeri: *Al-Fawaid al-magmu'a*, str. 439, predaja br. 3.

¹⁸ Vidi: Al-Qasimi, *Qawaid at-tahdis*, str. 163. i Aš-Šawkani, cit. djelo, str. 439, predaja br. 2.

postio sedam dana, za njega će biti zatvorena sva džehennemska vrata. Ko bude postio osam dana, bit će mu otvoreno svih osam džennetskih vrata i na koja god želi moći će ući u Džennet. Ko bude u ovom mjesecu postio petnaest dana, sva loša djela će mu biti pretvorena u dobra a glas sa neba će povikati: Allah ti je sve oprostio!

Ibn Šahin, Ibn Hagar, Ibn 'Iraq i dr. ovu predaju ocjenjuju apokrifnom, zato što se u lancu prenosilaca pojavljuje Harun b. 'Antara, za koga Ibn Hibban kaže da je izmišljao hadise. Također se u ovom senedu nalazi 'Ali b. Zaid as-Sadai, koji je optužen za laž, kao i Ishak b. Ibrahim al-Hatli, za kojeg Ibn Hagar tvrdi da je bio lažac.¹⁹

Redžeb je Allahov mjesec, ša'ban je moj a ramazan je mjesec moga ummeta. Ko bude postio redžeb, vjerujući i nadajući se za to nagradi, zaslužio je najveće Allahovo zadovoljstvo i Allah će ga smjestiti u najljepšem dijelu dženneta – Firdewsu. Ko bude postio dva dana redžeba, dobiće dvije nagrade a svaka od njih se može mjeriti sa planinama ovoga svijeta. Ko bude postio tri dana redžeba, Allah će između njega i džehennema postaviti razdaljinu koliko godinu dana putovanja. Ko bude postio četiri dana redžeba, bit će sačuvan svih belaja i nezgoda ovoga svijeta, a također će biti sačuvan i od džina, raznih bolesti, Dedžadžala i kaburske kazne.

Ko bude postio sedam dana redžeba, za svaki dan će mu biti zatvorena po jedna džehennemska vrata, a ima ih sedam. Ko bude postio osam dana redžeba, Allah će mu za svaki dan otvoriti po jedna džennetska vrata a ima ih osam. Ko bude postio devet dana redžeba, izaći će iz kabura izgovarajući: „La ilahe illellah, Muhammedun Resulullah!“ i zadobiće mjesto u Džennetu. Ko bude postio deset dana redžeba, na svakoj milji Sirat-čuprije, bit će mu prostrt dušek da se odmori.

Ko bude postio jedanaest dana redžeba, neće biti na Sudnjem danu ljepše osobe od njega, izuzev oni koji su postili isti broj ili više dana od njega. Ko bude postio dvanaest dana redžeba, Allah će ga na Sudnjem danu ogrnuti sa dva ogrtača; svaki od njih će biti bolji od čitavog ovog svijeta i svega što je ne njemu. Ko bude postio trinaest dana redžeba, bit će pred njega na Sudnjem danu u hladu Allahovog Arša postavljena trpeza, na kojoj će on jesti dok će drugi gladovati.

---

¹⁹ Provjeri: Ibn 'Iraq, *Tanzih aš-šari'a al-marfu'a*, 2/152, predaja br. 20.

Ko bude postio četrnaest dana u redžebu, dobiće takvu nagradu koju oko nije vidjelo, uho nije čulo a ljudska pamet nije mogla ni zamisliti! Ko bude postio petnaest dana u redžebu, Allah će ga na Sudnjem danu postaviti na sigurno mjesto, tako da pored njega neće proći ni melek a ni poslanik, a da mu neće reći: „Blago tebi! Ti si siguran!“

Treba naglasiti da je ova predaja apokrifna i po tekstu i po smislu. Inače, u lancu prenosilaca ovog hadisa nalaze se Muhammad b. Hasan Abu Bakr an-Niqaš, koji je osumnjičen za laž i izmišljanje hadisa i Al-Kisai, za koga Ibn Hagar kaže da je nepoznat. Iako je ovaj hadis došao u više predanja, sva su ona slaba i apokrifna.²⁰

Ko bude postio u svetim mjesecima²¹ po tri dana: četvrtak, petak i subotu, Allah će mu upisati nagradu kao da je postio devet stotina godina!

Ovo je predaja za koju Imam Buhari tvrdi da je ništavna i apokrifna.²²

Dakle, gotovo svi hadisi koji tretiraju mjesec redžeb, značaj posta i drugog ibadeta u njemu su izmišljeni i apokrifni. To ističu Ibn Qayyim, Ibn Hagar i dr. Ibn Taimiyya o tome eksplicite kaže: *Svi hadisi koji tretiraju vrijednost mjeseca redžeba, vrijednosti posta i nafile-namaza u njemu, apokrifni su i lažni. Zato te hadise nije dozvoljeno prenositi ni citirati, izuzev ako želimo da ukažemo na njihovu patvorenost. Jedini pouzdani hadis koji tretira redžeb je Poslanikova, s.a.v.s., dova u kojoj on moli Allaha: „Allahu moj, blagoslovi nas u mjesecu redžebu i mjesecu ša'banu i omogući nam da dočekamo ramazan!“ Sve druge hadise o ovom mjesecu treba odbaciti, jer ih Vjerovjesnik, s.a.v.s. nije izgovorio!*²³

Značajno je naglasiti da je Abu Bakr, r.a., zabranjivao svojoj porodici post u ovome mjesecu, a Omar b. al-Hattab, r.a., je imao običaj i udariti onoga ko bi postio u ovome mjesecu, upozoravajući: *Ovaj mjesec se veličao u preislamskom periodu! Treba dodati da Imam An-Nawawi kaže: Nema nijednog hadisa u kome se potvrđuje ili zabranjuje post u redžebu! U osnovi post u tom mjesecu je mendub!* Očito je da se ovo temelji na Abu

---

²⁰ Vidi: *Tanzih aš-šari'a al-marfu'a*, 2/151-152, predaja br. 18.

²¹ A među njima je i mjesec redžeb.

²² Uporedi: Aš-Šuqajri, *As-Sunan wa al-mibtada'at*, str. 146.

²³ Ibn Taimiyya, *Iqtida' as-sirat al-mustaqim, muhalafa ashab al-gahim*, str. 301.

Dawudovoj predaji u kojoj se navodi da je lijepo postiti nešto u tzv. *svetim mjesecima*, a i redžeb je jedan od njih.²⁴

Apokrifni hadisi o Lajlatu ar-ragaibu i ibadetu u toj noći

Lajlatu ar-ragaib je, u našem narodu, poznata kao odabrana noć u kojoj je h. Amina zanjela Muhammeda, s.a.v.s. Međutim, ova noć se u Kur'anu uopće ne spominje. Ni u Sunnetu nema pouzdane potvrde o ovoj noći. Sva predanja koje se koriste u narodu i brojnim izvorima su izmišljena i patvorena. Posebne vrijednosti posta prvog četvrtka u mjesecu redžebu, kao i vrijednosti te noći temelje se, prema konsenzusu hadiskih stručnjaka, na lažnim i apokrifnim predanjima. Čak islamski učenjaci žestoko osuđuju posebno vrednovanje ovog dana i ove noći, kako potcrtava Imam As-Suyuti, zabranjujući bilo kakav poseban ibadet u njima, kao i spravljanje hrane i oblačenje svečane odjeće.²⁵ Navešćemo samo neke:

- Znete li kakva je nagrada za to ko prvog četvrtka navečer u mjesecu redžebu klanja akšam namaz, a potom klanja dvadeset rekjata učeći na svakom rekjatu Fatihu i Ihlas a poslije svaka dva rekjata preda selam?! Džibril me obavijestio da će Allah zaštititi njega, i njegovu porodicu, i njegov imetak, sačuvati će ga kaburske patnje i omogućiti će mu da prekao Sirat-čuprije prođe kao munja bez računa i kazne!

Ova predaja je apokrifna, budući da je većina njenih prenosilaca nepoznata.²⁶

Ko provede u ibadetu noć u redžebu, a prethodno provede dan u postu, Allah će ga nahraniti džennetskim plodovima!

Ovu predaju hadiski stručnjaci ocjenjuju apokrifnom, budući da se u lancu prenosilaca nalazi osoba koja je poznata po lažnim i apokrifnim predanjima.²⁷

Redžeb je Allahov mjesec, ša'ban je moj, a ramazan je mjesec moga ummeta. Neko upita: Allahov Poslaniče, a šta znači: redžeb je Allahov mjesec? On odgovori: Znači da ga je predodredio za oprost grijeha. U njemu je zabranjeno prilijevati krv. U njemu je Allah oprostio poslanicima. U njemu je Svoje prijatelje – evlije sačuvao od neprijatelja. Ko ga bude postio kod

---

²⁴Vidi o ovome: Aš-Šuqayri, cit. djelo, str. 145-146.

²⁵ Pogledaj ovo upozorenje: As-Suyuti, *Haqiqatu as-sunna wa al-bid'a*, str. 52.

²⁶ Provjeri: *Tanzih aš-šari'a al-marfu'a*, 2/89.

²⁷ Vidi: *Al-Fawaid al-magmu'a*, str. 439, predaja br. 3.

Allaha je zaslužio troje: oprost svih grijeha koje je počinio; zaštitu od grijehenja ubuduće do kraja života i zaštitu od žeđi na Sudnjem danu!

Potom ustade jedan starac i reče: *Allahov Poslaniče, ja nisam u stanju postiti cijeli mjesec! Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu na to reče: Prvi dan se u tom mjesecu deseterostruko nagrađuje. Ista je nagrada i za srednji i za posljednji dan. Tako da imaš nagradu kao da si ga cijelog postio.*

Također, nemoj gubiti iz vida prvi četvrtak navečer u tom mjesecu. To je noć koju meleki nazivaju Lajlatu ar-ragaib. Kada prođe trećina te noći, svi se meleki, i oni na nebesima i oni na Zemlji, okupe oko Kjabe. Nakon toga, pojavi se Allah Uzvišeni i rekne: „Meleki Moji, tražite šta želite!“

Oni odgovore: „Gospodaru mi nemamo potrebe. Jedino te molimo da oprostiš onome ko posti mjesec redžeb!“ A Allah im odgovara: „Već sam to učinio!“ Zatim Poslanik, s.a.v.s., nastavi: Niko od vas neće postiti prvi četvrtak u redžebu, a zatim te noći klanjati dvanaest rekjata između jacije i džume-namaza, učeći na svakom rekjatu Fatihu i Inna enzelnahu tri puta i Kul huvallahi dvanaest puta, predajući selam poslije svaka dva rekjata..., a zatim zaželjeti nešto od Allaha, a da mu se neće toj želji udovoljiti i oprostit će mu se grijesi makar ih imao koliko pjene ne moru!

Ova predaja je apokrifna, zbog 'Alija b. 'Abdullaha b. Gahdama, koji se nalazi u lancu prenosilaca, a za kojeg, Ibn al-Gawzi, kaže da je utvrđeno da je izmišljao hadise.²⁸

Inače, klanjanje dvanaest ili dvadeset rekjata prvog četvrtka navečer u mjesecu redžebu, kao i tespih i zikr, nakon toga, novotarija je koja nema nikakvog utemeljenja u sunnetu Poslanika islama, s.a.v.s., niti u praksi prve generacije muslimana. Tako Imam Ibn 'Abdusselam, u komentaru poznatog Al-Gazalijevog djela *Ihja 'ulum ad-din*, kaže: *U Bajt al-Maqdisu nikada se nije klanjala nikakva posebna nafila niti u redžebu, niti u ša'banu. Prvi put je taj namaz uveo izvjesni Ibn al-Hajj, iz Nabulsa, iz Palestine, 448. god. po Hidžri, koji je imao lijep glas i koji je tu noć klanjao taj namaz, a onda to isto učinio i sljedeće godine u isto vrijeme, tako da je to prešlo u naviku i tradiciju i tako se to zadržalo, nažalost, da današnjih dana kao sunnet!*²⁹

²⁸ Pogledaj: *Tanzih aš-šari'a al-marfu'a*, str. 89-90.

²⁹ Vidi: Aš-Šuqajri, *As-Sunan wa al-mubtada'at*, str. 144.

Imam As-Suyuti, citirajući at-Tartuša i al-Maqdisija, navodi da je ovaj namaz prvi put u džematu, kao imam, klanjao izvjesni Ibn abi al-Hamra, iz Nabulsa, 448. god. po Hidžri,³⁰ činivši to dvije godine uzastopno, a kada je primijetio da se taj namaz izuzetno respektira i da ga je narod prihvatio kao sunnet, pokajao se Allahu i treću godinu se nije pojavio u Masgidu al-Aqsau, ali, nažalost, narod je tu praksu nastavio do današnjeg dana i, uz pomoć apokrifnih hadisa, održao je i podržao ovu novotariju.

Najčudnije od svega toga je da brojni imami, hatibi i islamski obrazovani ljudi uporno nastavljaju sa citiranjem hadisa koji veličaju tu noć, a znaju da nema nikakvog utemeljenja u Kur'anu, Sunnetu i praksi prvih generacija muslimana. Čak se i u Takvimu IZ redovno označava ova noć posebno vrednovana na temelju laži i lažnih predaja. Zar nije dovoljan kategoričan stav jednog od najvećih hafiza hadisa, čuvenog Ibn as-Salaha, koji upozorava: *Namaz uoči Lajlatu ar-ragaiba je bid'at – novotarija, a hadisi koji o tom namazu govore su lažni i nastali su tek nakon četiri hidžretska stoljeća!!!*³¹

Imam As-Suyuti posebno upozorava na klanjanje nafila u ovoj noći u džema'atu, jer je svaka nafila vrednija obavljena kod kuće nego u džematu, izuzev onih koje je obavljao Poslanik islama, s.a.v.s. ili prva generacija muslimana, u što, svakako, ne spada namaz u noći Ragaiba.³²

Inače, namaz početkom mjeseca redžeba (prvog četvrtka navečer) i petnaestu noć mjeseca ša'bana, svi veliki hadiski stručnjaci su tretirali kao neutemeljen u sunnetu Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ovaj namaz novotarijom su proglasili veliki kapaciteti hadiske znanosti, kao što su Hafiz al-'Iraqi, Ibn al-Gawzi i hafiz as-Suyuti. Imam an-Nawawi kategorički zaključuje da je ovaj namaz *negativna i ružna novotarija koja oponira Sunnetu!*³³

Još neki primjeri apokrifnih hadisa

Ako je govor od srebra, onda je šutnja od zlata!

Ovo je izreka Sulaimana, a.s., ili Luqmana al-Hakima.³⁴

---

³⁰ Provjeri: As-Suyuti, *Haqiqa as-sunna wa al-bid'a*, str. 52-53.

³¹ Isti izvor, str. 53-54.

³² Cit. izvor, str. 54.

³³ Provjeri: Isti izvor, str. 144.

³⁴ Muhammad b. el-Bašir al-Azhari, *Tahzir al-muslimine min al-ahadi al-mawdu'a 'ala sayyid al-mursaline*, str. 89.

Jeziци Allahovih stvorenja, Njegova su pera!

Ovo je izreka sufija.³⁵

Biti ohol prema oholoj osobi je sadaka!

Nema potvrde da je ovo izgovorio Vjerovjesnik, s.a.v.s, nego je to, kako navodi Ar-Razi, govor ljudi.³⁶

Razmišljanje jedan sahat je bolje od ibadeta čitavu godinu!

U drugom predanju se spominje: *bolje je od šezdeset godina ibadeta!*

Ne postoji predaja koja se veže za Vjerovjesnika, s.a.v.s., nego je to govor As-Sarrija as-Saqtija,³⁷ dok ovu izreku neki pripisuju Ibn 'Abbasu, r.a., a drugi Abud-Dardau, r.a.³⁸

Jedite voće prije jela!

Za ovu predaju nema nikakvog argumenta koji bi upućivao da ju je izjavio Vjerovjesnik, s.a.v.s. Čak nema potvrde da ju je izgovorio ashab ili tabi'in.³⁹

Ljubav prema dunjaluku je glava svakog grijeha!

As-Sagani tvrdi za ovo predanje da je apokrifno. Imam As-Sahawi kaže da se ovo predanje veže za 'Isaa, a.s., ili Malik b. Dinara, dok na drugom mjestu tvrdi da se ono veže za Hasana el-Basrija. Ibn Taimiyya drži da se ovo predanje veže za Gunduba al-Bagalija, r.a., i da nema nikakve veze sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s.⁴⁰

Ljubav prema domovini je dio imana!

Iako je, kako tvrde učenjaci, značenje ove predaje autentično, ipak ne postoji potvrda da je ovo izgovorio Allahov Poslanik, s.a.v.s, već je to, kako naglašava As-Sagani, apokrifna predaja.⁴¹ 'Ali Al-Qari' navodi da ovo predanje nema nikakvog utemeljenja kod hadiskih stručnjaka i niko ga ne uvrštava u predaje koje se vežu za Allahovog Vjesnika, s.a.v.s.⁴² Ovu predaju često su citirali

---

³⁵ Isti izvor, str. 92.

³⁶ Isti izvor, str. 94.

³⁷ As-Sarij b. el-Mugallas Abu al-Hasan as-Sakati al-Bagdadi bio je jedan od pobožnjaka iz prethodnih generacija, poznat po kerametima. Umro je 253. god. po Hidžri. (Uporedi: Az-Zahabi, *Al-Ibar*, 2/5)

³⁸ Isti izvor, str. 94. Vidi, također: Al-'Agluni, *Kešf al-hafa'*, 1/310.

³⁹ Provjeri: *Kešf al-hafa'*, 1/312 i *Tahzir al-muslimin*, str. 95.

⁴⁰ Es-Sahawi, *Al-Maqasid al-hasana*, str. 218, predanje br. 384. i *Tahzir al-muslimin*, str. 96, predanje br. 63.

⁴¹ *Al-Maqasid al-hasana*, str. 218, predanje br. 386; *Kašf al-hafa'*, 1/345, predanje br. 1.102 i *Tahzir al-muslimin*, str. 133, predaja br. 116.

⁴² Vidi: *Al-Asrar al-marfu'a*, str. 191, predaja br. 165 i *Al-Masnu'*, str. 91, predaja br. 106.

hatibi i vaizi u svojim istupima za vrijeme socijalističkog režima u bivšoj Jugoslaviji, što je, očito, pogodovalo tom režimu!

Ljubav prema mački je dio imana!

Al-Qari i As-Sagani se slažu da je ovo apokrifna predaja.⁴³

Očito je da su simpatizeri kućnih ljubimaca ovo falsificirali kako bi ljude inicirali na veću ljubav spram životinja, a posebno mačaka!

Znanje je izgubljeno među ženskim nogama!

Ovo predanje se pripisuje Bišru Al-Hafiju.⁴⁴

Učenje u mladosti je kao klesanje u kamenu!

Ovo je izreka Hasana al-Basrija.⁴⁵

Sve što je zabranjeno – slatko je!

Imam As-Sahawi, Al-Qari i drugi tvrde da ovo nije hadis, nego je neko drugi ovo izgovorio.⁴⁶

Srce je kuća Gospodara!

As-Sahawi kaže da za ovu predaju nema utemeljenja, niti se spominje među hadisima koji se pripisuju Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. On napominje da je srce mjesto imana, spoznaje i ljubavi prema Gospodaru svjetova.⁴⁷ Ibn Taimiyya kaže da se radi o apokrifnom predanju. Al-Qari' drži da je značenje ove predaje autentično, ali da ona ne doseže do Vjerovjesnika, s.a.v.s.⁴⁸ Al-Azhari tvrdi da je ovo predanje govor sufija.⁴⁹

Ko tvrdi da zna, on je neznalica!

Ne postoji marfu' predanje koje se veže za Vjerovjesnika, s.a.v.s., tako da se ova izreka, ukoliko se pripisuje Poslaniku islama, s.a.v.s., ubraja u apokrifne predaje. Ibn Hagar al-Haisami ovo predanje vezuje za mlađu generaciju tabi'ina, preciznije za Yahya b. abi Kasira.⁵⁰

Volite Arape zbog troje: zato što sam ja Arap; zato što je Kur'an na arapskom jeziku i zato što će stanovnici Dženneta govoriti arapskim jezikom!

---

⁴³ Provjeri: *Al-Masnu'*, str. 91, predaja br. 105; *Kašf al-hafa'*, 1/347, predanje br. 1.103. i *Tahzir al-muslimin*, str. 133, predaja br. 117.

⁴⁴ *Tahzir al-muslimin*, str. 104, predanje br. 134.

⁴⁵ Isti izvor, str. 105, predanje br. 148.

⁴⁶ *Al-Maqasid al-hasane*, str. 384, predanje br. 831; *Kašf l-hafa'*, 2/125, predanje br. 1988. i *Tahzir al-muslimin*, str. 107, predanje br. 165.

⁴⁷ Uporedi: *Al-Maqasid al-hasana*, str. 365, predaja br. 776.

⁴⁸ Pogledaj: *Kašf al-hafa'*, 2/100, predaja br. 1885.

⁴⁹ Provjeri: *Tahzir al-muslimin*, str. 107, predaja br. 163.

⁵⁰ Vidi: *Al-Maqasid al-hasana*, str. 495-496, predanje br. 1.160. i *Tahzir al-muslimin*, str. 112, predaja br. 216.

Hadis je i tekstem i smislom apokrifan i mora se odbaciti iz tri razloga:

u lancu prenosilaca ovog hadisa nalazi se Al-'Ala' b. 'Amr al-Hanafi al-Kufi, koji je poznat hadiskim stručnjacima kao osoba sklona izmišljanju i prenošenju izmišljenih hadisa. Abu Hatim ga smatra lažljivcem; Ibn Hibban kaže da nije nikako dozvoljeno bilo šta temeljiti na predanjima koja se od njega prenose, a az-Zahabi ga uvršava u red osoba koje su prenosile apokrifne predaje.

U ovom lancu se pojavljuje i Yahya b. Yazid kojeg hadiski učenjaci ocjenjuju izuzetno negativnim. Yahya b. Ma'in za njega kaže da je slab prenosilac hadisa; Abu Zur'a smatra da je kod prenošenja hadisa kontrirao pouzdanim prenosiocima, dok As-Sagi, Al-'Uqaili i Ibn Garud ovog raviju svrstavaju u svojim djelima među slabe prenosioce.

U lancu ovog hadisa pojavljuje se, također, i 'An'ana b. Guraig koji je okvalificiran kao *mudallis* – prevarant i koji je, prema Imamu Ahmadu, bio sklon prenošenju apokrifnih predanja.⁵¹

Nažalost, ovaj hadis često se citira na našim hutbama, predavanjima, ali i pisanim radovima. Čak je uvršten i u zbirke hadisa štampanih od strane najmjerodavnijih institucija koje se bave pitanjem islama i islamskih znanosti!⁵²

Ko spozna sebe, taj je spoznao svoga Gospodara!

Za ovu predaju Ibn Taimiyya i As-Sagani tvrde da je apokrifna.⁵³ As-Sam'ani tvrdi da ovakva predaja ne postoji među provjerenim predanjima koja se pripisuju Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., nego je to govor Yahyaa b. Mu'aza ar-Razija. Imam an-Nawawi smatra da ova predaja nije utemeljena i da se ne može vezivati za Vjerovjesnika, s.a.v.s., ali da je njeno značenje ispravno. Neki ovu izreku tumače na sljedeći način: *Ko spozna svaje neznanje, već je spoznao znanje Gospodara; ko je spoznao svoju prolaznost, već je spoznao vječnost isvoga Gospodara, a ko*

---

⁵¹ Uporedi: Az-Zahabi, *Mizan al-i'tidal*, 3/103; 4/414; Al-Albani, *Da'if al-Džami' as-sagir wa zijadatuhi*, str. 26, hadis br. 173. i *Silsila al-ahadis ad-da'ifa wa al-mawdu'a*, str. 293-298, predaja br. 160. i Mahmud Karalić, *Hadisi i havadisi*, Islamska misao, br. 85-86, 1985, str. 32.

⁵² Pogledaj: Jakub Memić, *Izbor Poslanikovih hadisa*, Starješinstvo IZ, Sarajevo, 1985., II izdanje, str. 91.

⁵³ Vidi: 'Ali al-Qari', *Al-Masnu' fi ma'rifati-l-hadisi-l-mawdu'*, str. 189, predaja br. 349.

*je spoznao svoju nemoć i ništavnost, taj je spoznao snagu i veličinu svoga Gospodara!*⁵⁴

Ovu izreku puno koriste sufije. Al-'Agluni⁵⁵ citira šejha Ibn 'Arabija, koji kaže: *Ako ovaj hadis ne doseže stepen autentičnosti putem prenosilaca hadisa, on kod nas doseže stepen autentičnosti putem kašfa – otkrovenja!*⁵⁶

Ljudi spavaju, a kada umru – probude se (postanu svjesni)!

Iako mnogi ovu izreku citiraju kao hadis Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ona ipak nema nikakvog utemeljenja u merfu' predanjima. Po većini hadiskih stručnjaka, ovo je izgovorio 'Ali b. abi Talib, r.a, a ne Vjerovjesnik, s.a.v.s.⁵⁷ Imam Aš-Šar'ani ovu izreku pripisuje Sahlu at-Tustariju.⁵⁸

Patlidžan je lijek za svaku bolest!

As-Suyuti kaže da je ova predaja apokrifna.⁵⁹ Brojni hadiski stručnjaci se slažu da su ovu predaju izmislili nevjernici i bezbožnici.⁶⁰

Namaz obavljen sa prstenom je bolji od namaza obavljenog bez prstena za sedamdeset puta, a namaz obavljen sa turbanom (kapom) je bolji od namaza obavljenog bez toga za dvadeset i pet puta. Džuma-namaz obavljena sa turbanom (kapom) je bolja od džuma-namaza bez turbana (kape) za sedamdeset puta!

---

⁵⁴ Uporedi: 'Ali al-Qari', *Al-Asrar al-marfu'a fi al-ahbar al-mawdu'a*, str. 337, predaja br. 506; *Kašf a-l-hafa'*, 2/262, predaja br. 2532. i *Tahzir al-muslimin*, str. 113, predaja br. 228

⁵⁵ *Kašfu al-hafa'*, 2/262.

⁵⁶ *Al-Kašf* je nutarnje znanje i ono se kao svjetlost pojavljuje u srcu čovjekovu. (Pogledaj: Abu Hamid Al-Gazali, *Nesuvislost filozofa*, str. 50). To je neposredna, otkrivena spoznaja u kojoj sufija duhovnim okom motri same zbilje raskrivajućih božanskih Imena i Atributa. (Vidi: dr. Rešid Hafizović u djelu: Ibn 'Arabi, *Dragulji poslaničke mudrosti Fusus al-hikem*, str. 384). To je odstranjivanje vela da bi se Zbiljsko pokazalo u svem svom sjaju. (Uporedi: Nerkez Smailagić, *Leksikon islama*, str. 328).

⁵⁷ Uporedi: *Al-Maqasid al-hasana*, str. 518, predaja br. 1240; *Al-Asrar al-marfu'a*, str. 353, predaja br. 555; *Al-Masnu'*, str. 199, predaja br. 377; *Kašf al-hafa'*, 2/312, predaja br. 2795; Aš-Šawkani, *Al-Fawaidu al-magmu'a fi al-ahadis al-mawdu'a*, str. 256, predaja br. 118 i *Tahzir al-muslimin*, str. 118, predaja br. 276.

⁵⁸ Pogledaj: *Kašf al-hafa'*, 2/312.

⁵⁹ Vidi: Ibn al-Gawzi, *Al-Mawdu'at al-kubra*, 2/301; Az-Zahabi, *Tartib al-mawdu'at*, str.215, predaja br. 726; *Al-Maqasid al-hasana*, str. 170, predaja br. 279; As-Suyuti, *Al-Laali al-masnu'a fi al-ahadisi al-mawdu'a*, 2/189; *Kašf al-hafa'*, 1/278-279, predaja br. 874 i *Tahzir al-muslimin*, str. 130, predaja br. 84.

⁶⁰ Pogledaj: *Kašf al-hafa'*, 1/278.

Ovo predanje je ocijenjeno kod hadiskih stručnjaka kao lažno i apokrifno.⁶¹ Nažalost, kod nas i danas ima osoba, čak i među učenicima, koji ovo lažno predanje koriste u argumentiranju da muškarac mora staviti kapu na glavu prilikom obavljanja namaza. Ovo nema nikakvog utemeljenja u autentičnim predanjima, što ne znači da nema utemeljenja u islamskoj tradiciji. Otuda se treba kloniti ovo predanje pripisati Poslaniku islama, s.a.v.s., i namaz obavljen bez kape ili trubana manje vrednovati!

Da nije tebe⁶², ne bih stvorio ni ostale svjetove (nebeska tijela)!

Ova hadisi-kudsijja, također, nema nikava osnova, prema hadiskim stručnjacima, u merfu' predanjima koja se vežu za Vjerovjesnika, s.a.v.s. As-Sagani, As-Sahawi i Aš-Šawkani kategorički tvrde da se radi o apokrifnoj predaji.⁶³ Bilježi se, također, predanje Ibn 'Abbasa, r.a., koje bilježi Imam Ad-Dajlami, a u kojem se kaže: *Došao mi je Džibril i rekao: Muhammede, da nije tebe ne bi bio stvoren ni Džennet ni Džehennem! Verzija Ibn 'Asakira pak glasi: Da nije tebe ne bi bio stvoren ni dunjaluk!*⁶⁴

Bio sam skrivena riznica,⁶⁵ pa sam htio da budem upoznat, te stvorih svijet, upoznah ih sa Sobom, pa Me upoznaše!

Ova hadisi-kudsijja nema, kako tvrde Ibn Taimiyya, Az-Zarkaši, Ibn Hagar al-'Asqalani, As-Suyuti i dr., nikakvog utemeljenja u merfu' predanjima koja se vežu za Allahovog Vjesnika, s.a.v.s. Čak ne postoji ni slaba predaja koja seže do Vjerovjesnika, s.a.v.s.⁶⁶

---

⁶¹ Provjeri: *Al-Maqasid al-hasane*, str. 313, predaja br. 624; Ibn Al-'Iraq, *Tanzih aš-šari'a al-marfu'a*, str. 124, predaja br. 139; *Al-Asrar al-marfu'a*, str. 234, predaja br. 263; *Al-Masnu'*, str. 118-119, predaja br. 177; *Tahzir al-muslimin*, str. 141, predaja br. 189 i Al-Albani, *Da'if al-Gami' as-sag' wa zijadatuhu*, str. 514, predaja br. 3520.

⁶² Ovo se odnosi na Allahovog poslanika, Muhammeda, s.a.v.s.

⁶³ Vidi: *Al-Mawdu'at al-kubra*, 1/288-290; *Al-Asrar al-marfu'a*, str. 288, predaja br. 385; *Al-Masnu'*, str. 150, predaja br. 255; *Al-Fawaid al-magmu'a*, str. 326, predaja br. 18; *Tahzir al-muslimin*, str. 149, predaja br. 267. i Al-Albani, *Silsilatu al-ahadis ad-da'ifa wa al-mawdu'a*, str. 450, predaja br. 282.

⁶⁴ Pogledaj ove dvije verzije: *Al-Asrar al-marfu'a*, str. 288.

⁶⁵ Skrivena riznica (*Al-Kanz al-mahfiyy*) je veoma česta metafora u ezoterijskoj tradiciji islama, kojom se označava Bog u svom apsolutno transcendentnom mirovanju i neoglašenosti; Bog u stanju prije svog kreacijsko-revelacijskog zahvaćanja u spoljni svijet. (Uporedi: dr. Rešid Hafizović u cit djelu, str. 384.)

⁶⁶ Uporedi: *Al-Asrar al-marfu'a*, str. 269, predaja br. 353;

Nažalost, ova hadisi-qudsiyya, često se citira, ne samo kod običnog naroda, nego i u muslimanskim intelektualnim krugovima, kao predanje koje se veže za Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Posebno se ovo odnosi na sufije, koji smatraju, kako navodi Abdulfattah Abu Gudde, da i ukoliko nema lanca prenosilaca koji seže do Vjerovjesnika, s.a.v.s., ovo predanje je utemeljno *kašfom*/otkrovenjem.⁶⁷

Zaključak

Apokrifna predanja će i dalje cirkulirati u praksi muslimana. Ona se nikakvim dekretima ili zabranama neće moći neutralizirati i iskorijeniti. Međutim, zadatak naučnih institucija je definirati ih i upozoriti na opasnost njihove upotrebe. Posebna zadaća svih islamskih intelektualaca i institucija je čuvati i očuvati ljepotu i čistotu islama i pravilno je interpretirati budućim generacijama. Prešućivanjem istine i toleriranjem brojnih lažnih predanja i mi saučestvujemo, svjesno ili nesvjesno, u izvitoperivanju i falsificiranju originalnog islamskog učenja. Ovaj emanet ni pojedinac a ni zajednica ne smiju pronevjeriti!

LITERATURA

- Ibn 'Arabi, Muhyi-d-din, *Dragulji poslaničke mudrosti Fusus al-hikem*, prijevod i komentar: dr. Rešid Hafizović, Bemust, Zenica, 1995.
- Al-'Agluni, Isma'il b. Muhammad, *Kašf al-hafa' wa muzil al-ilbas 'amma ištahara min al-ahadis 'ala alsinat an-nas*, Dar al-kutub al-'ilmijje, Bairut, 1988.
- Al-Albani, Muhammad Nasiruddin, *Da'if al-Gami' as-sagir wa zijadatuhu*, Al-Maktab al-islami, Bairut, 1990.
- Silsila al-ahadis ad-da'ifa wa al-mawdu'a*, Maktabatu al-ma'arif, Riyad, S. Arabia, 1992.
- Al-Azhari, Muhammad b. al-Bašir Zafir, *Tahzir al-muslimin min al-ahadis al-mawdu'at 'ala sayyid al-mursalin*, Daru Ibn Kasir – Damask i Maktabata Dar at-turas – Madina, 1985.
- Ibn al-Gawzi, *Al-Mawdu'at al-kubra*, Matba'at al-magd, Egipat.

---

⁶⁷ Vidi o ovome širu elaboraciju šejha Abu Gudde u komentaru djela *Al-Masnu'* od 'Ali al-Qari'a, str. 141-142.

- Al-Gazali, Abu Hamid, *Nesuvistost filozofa*, prijevod i bilješke: Daniel Bučan, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1993.
- Al-Hakim, Abu 'Abdillah an-Naisaburi, *Ma'rifat 'ulum al-hadis*, Dar al-afaq al-gadida, Bejrut, 1980.
- Hatib al-Bagdadi, *Tarihu Bagdad*, Matba'at as-sa'ada, Egipat, 1931.
- Al-Hatib, dr. Muhammad 'Ugag, *Usul al-hadis 'ulumuhu wa mustalahahu*, Dar al-manara, Gadda, S. Arabia, 1994.
- Ibn abi Hatim, *Al-Garh wa at-ta'dil*, Haidarabad, India, 1327. god. Po H.
- Al-Husaini, Hašim Ma'ruf, *Al-Mawdu'at fi al-asar wa al-ahbar*, Dar al-kitab al-lubnani, Bairut, 1973.
- Ibn al-'Iraq, 'Ali b. Muhammad Al-Kinani, *Tanzih aš-šari'a al-marfu'a 'an al-ahbar aš-šani'a al-mawdu'a*, Dar al-kutub al-'ilmiyya, Bairut, 1979.
- 'Itr, dr. 'Abdurrahman, *Ma'alim as-sunna an-nabawiyya*, Maktaba al-manar, Az-Zarqa', Jordan, 1986.
- Okić, Tajjib, *Islamska tradicija*, Gajretov kalendar za 1937. god., Sarajevo, 1936.
- Al-Kawsari, Muhammad Zahir b. Hasan, *Ta'nib al-hatib 'ala ma saqagu fi tergama Abi Hanifa min al-akazib*, 1990. (bez izdavača i mjesta izdanja).
- Kurdić, dr. Šefik, *Ebu Hanife i namaz u hanefijskom mezhebu*, Islamska pedagoška akademija, Zenica, 2001.
- Ibn Maga al-Qazwini, *As-Sunan*, Dar al-hadis, Kairo, 1994.
- Memić, Jakub, *Izbor Poslanikovih hadisa*, Starješinstvo IZ, Sarajevo, 1985.
- Muslim, al-Qušairi an-Naisaburi, *As-Sahih*, Dar Ibn Hazm – Bairut i Maktaba al-ma'arif – Bairut, 1995.
- Al-Qari', 'Ali al-Harawi al-Makki, *Al-Asrar al-marfu'a fi al-ahbar al-mawdu'a*, Al-Maktab al-islami, Bairut-Damask, 1986.
- Al-Masnu' fi ma'rifat al-hadis al-mawdu'*, Maktab al-matbu'at al-islamiyya, Halep – Siria, 1994.
- Al-Qarjuti, dr. 'Asim b. 'Abdillah, *Al-Isnadu min ad-din wa min hasais ummati Sayyid al-mursalin*, Maktaba al-Mu'alla, Al-Madina al-Munawwara, 1986.
- Al-Qasimi, Muhammad Gamaluddin, *Qawaid at-tahdis min funun mustalah al-hadis*, Dar an-nafais, Bairut, 1993.
- As-Sabag, Muhammad Lutfi, *Al-Hadis an-nabawi*, Al-Maktab al-islami, Bairut-Damask, 1986.

- As-Sahawi, Muhammad 'Abdurrahman, *Fath al-mugis, šarh alfiyya al-hadis li al-'Iraqi*, Dar al-kutub al-'ilmiyya, Bairut, 1983.
- Al-Maqasid al-hasane fi bajani kasirin min al-ahadis al-muštahara 'ala al-alsinati*, Dar al-kitab al-'arabi, Bejrut, 1996.
- Sa'id, dr. Hammam 'Abdurrahman, *Tamhid fi ulum al-hadis*, Dar al-furqan, Amman, 1992.
- As-Salih, dr. Subhi, *'Ulum al-hadis wa mustalahuhu*, Dar al-'ilm li al-malain, Bairut, 1988.
- Smailagić, Nerkez, *Leksikon islama*, Svjetlost, Sarajevo, 1990.
- As-Subki, 'Abdulwahhab b. Takiyyuddin, *Et-Tabaqat aš-šafi'ijja al-kubra*, Al-Matba'a al-husainiyya, Egipat.
- As-Suyuti, Galaluddin, *Haqiqa as-sunna wa al-bid'a*, Dar al-fikr al-lubnani, Bairut, 1992.
- Al-Laali al-masnu'a fi al-ahadis al-mawdu'a*, Dar al-kutub al-'ilmiyya, Bairut, 1996.
- Aš-Šawkani, Muhammad b. 'Ali, *Al-fawaid al-magmu'a fi al-ahadis al-mawdu'a*, Dar al-kutub al-'ilmiyya, Bairut, 1995.
- Aš-Šuqayri, Muhammad 'Abdussalam, *As-Sunan wa al-mubtada'at*, Maktaba gumhuriyya, Egipat (bez god. izdanja).
- Ibn Taimiyya, Taqiyuddin, *Iqtida' as-sirat al-mustaqim, muhalafa ashab al-gahim*, Al-Magd at-tigarijje, Makka al-Mukarrama, 1390. god. po H.
- At-Tibi, Al-Husajn b. 'Abdillah, *Al-Hulasa fi usul al-hadis*, 'Alem al-kutub, Bairut, 1985.
- Tirmizi, Muhammad b. 'Isa, *Kitab al-'ilal*, štampan zajedno sa njegovim *Sunanom*, Dar al-kutub al-'ilmiyya, Bairut, 1987.
- Al-'Umari, dr. Akram Diya', *Buhusun fi tarih as-sunna al-mušarrafa*, 1984. (bez izdavača i mjesta izdanja)
- Az-Zahabi, Muhammad b. Ahmad, *Al-Ibar fi habar man gabar*, Dar al-kutub al-'ilmiyya, Bairut, 1985.
- Mizan al-i'tidal fi naqd ar-rigal*, Dar al-fikr. (bez mjesta i god. izdanja)
- Tartib al-mawdu'at*, Dar al-kutub al-'ilmiyya, Bairut, 1994.
- Tazkira al-huffaz*, Dar Ihja at-turas al-'arabi.

الأستاذ الدكتور شفيق كرديتش

الأحاديث الموضوعية

خلاصة البحث

لقد انتشرت فيما بيننا الروايات الموضوعية ، وهي التي تسميها البعض بـ . « الأحاديث » باعتبار أنها تُنسب إلى خاتم النبيّ بين صلى الله عليه وسلم . وللأسف ، فقد احتلت هذه الروايات كثيراً من المقالات والأبحاث العلمية والمتخصّصة ، وهي موجودة أيضاً في عديد من المحاضرات التي يُلقىها بعض كبار المفكرين ، سواء كان ذلك عندنا ، أي داخل بلادنا أو في خارجها . ويُلاحظ أيضاً أنّ تداول هذه الروايات المختلفة موجود في أوساط علمية كان من المتوقع أنها سوف تلتزم بعقلية المنهجية العلمية وتبذل جهودها في سبيل التصديّ لهذه الموضوعات التي تسرّبت عبر التاريخ ولأسباب مختلفة إلى تراثنا الإسلامي .

ويهدف هذا البحث إلى تذكير المسلمين بخطورة هذه الروايات الموضوعية وضرورة اتخاذ الحيطة والحذر منها لأنها في نهاية المطاف يؤدي إلى تهديد المصدر الثاني من مصادر الإسلام ، أي السنة النبوية برمتها . والبحث يلقي المزيد من الضوء على تبين ما فعله علماء السلف الذين بذلوا قصارى الجهد في المحافظة على السنة النبوية وتمييز صحيحها عن سقيمها وفي ذلك وضعوا القواعد العلمية الدقيقة وهي التي مكّنتهم من صيانة المصدر الثاني من مصادر التشريع في الإسلام . ومن هنا يتوجّب على العلماء والمفكرين المسلمين اليوم وكذلك المؤسسات الإسلامية أن يدافعوا جميعاً عن الإسلام من خلال تنقية السنة النبوية من هذه الأحاديث الموضوعية والمكذوبة على سيّدنا رسول الله صلى الله عليه وسلم وفق المنهج العلمي الرصين الذي سلكه كبار الأئمة المحدثين من أمثال البخاري ومسلم وغيرهما .

APOCRYPHAL HADITHS

Summary

Apocryphal traditions, called Hadiths by our people because they are the words and teachings of the Prophet himself, are a part of our daily routine. They flooded even numerous scientific and technical literature, and they are often quoted by highly regarded and respectable intellectuals. This also goes for those circles that should, with the strength of their arguments and scientific valorization, be more audaciously committed to minimizing and neutralizing false traditions which, during the time, due to different incentives and aspirations, infiltrated the original Islamic studies.

This paper should remind all those who try to preserve and protect the original Islamic studies and especially the authentic Hadiths of the risk of great use of some false and apocryphal traditions which seriously jeopardize the originality of the second source of Islam – the Prophet's Sunna.

Under the watchful eye of the first generations of Islam and due to their precise scientific criteria their permanent vigil over the second source of Islamic law- Hadith- it was possible to preserve its authentic substance in the first centuries of Islam. It is the task of the modern-age intellectuals and scientific institutions to purify The honorable Islamic tradition, the way it was at the time of Buhary and Muslim, from the corruption and apocryphal quality that infiltrated over the time